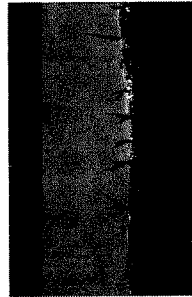

יצחק מלר: חתכים, הוצאת עמדה 2012, 55 עמ'

אתחיל מפרט שאי-אפשר להתעלם ממנו. כותב הספר **חתכים**, פרופ' יצחק מלר, הוא רופא מנתח (העומד בראש היחידה הארצית לאורתופדיה אונקולוגית בישראל, בבית החולים איכילוב בתל אביב).

מכוח עובדה זאת, ברורה מדועתו לכך שהחיים הם מצב מתמשך עם סוף. מרגע היציאה מהרחם - הם סופיים - קובע הרוב, הסופניות היא תהליך ידוע מראש וקבוע. ואכן, בשיר 'סופניות' (עמ' 13) נשאלת השאלה: "מה רע בסופניות משחררת מסבל?" ובו מושווים החיים לפרח נובל באגרול מים, כשמתוך הנבילה צומחים פרחים חדשים. "כמו תינוק הנולד מרחם העולם כשורשרת של קיום עצמי/לאמו, לטבע של אלוהים, לצבא."

אך כשמת אדם על שולחן הניתוחים שואל עצמו המנתח "מה כשל? היה או לא היה סיכוי/אולי התרשלנו/ פשוט טעות אנוש?"; נשאלות גם שאלות קשות נוספות: "איך ניגשים למסור החרצה קשה", או "איך מזהלים במשקה מר קודרוב של דבש" (עמ' 51).

בתמונתו השיריות חדות האבחנה של מלר, שולחן הניתוחים הוא המזבח, אך את החולה העקוד אליו יש להציל. בשיר 'אורגומת המנתח' (עמ' 24), למשל, מתואר הניתוח כטקס העלאת קודן המנתח האביר רוכב על סוס חיי המנתח חייב להישאר "מענטש" (אדם במובנה הרחב של המילה).

השיר 'לחליוזים ניתוחי' מוסר תיאור מבריק של המנותח, המרדים, האחות המנתח הבכיר, וכו', כולם כעובדי ציבור מגויסים לפעול בהרמוניה נגד הסרטן. אך עם הסיום הם יוצאים "ממרתף חוד הניתוח" אל ערב חושך עירוני וסגירי כחבריה מתפחדת. ועל תרומת איברים: (עמ' 19) "שבעה גוססים מחכים למנחת חיים / שבע משפחות כוססות ציפורניים, שבעה צוותים מעסים רסיס של חיים"; "עיניים אדומות, פנים נפולות, וילדים שסופרים מרצפות/ כמו משחקים בשבע אבנים."

ובשיר 'קטיעה' (עמ' 21) חוזר הדובר וקובע שתמיד מכרסם הספק, "כמו עכבר שמחודד גושי גבינה צוברה/ האם הכריחה תצליח? [...]. האם הקטיעה תוכיח?/ האם הגדם יוביל לקצה הודיכה?" ובסוף השיר באה השאלה האנושית כל כך, האם זה כישלוננו של הרוח? שהרי כאב של ילד הוא בלתי נסלח.

מתוך הראייה האנושית לא נפקדת מצוקתו של המטופל או משפחתו, שכדי להוציא את טופס 17, ("הצעתאלע" פתק, בידיש), יוצאת לעתים הנשמה.

ובראייה לעתיד, בשיר 'שברועת הפרח' (עמ' 26) מבקש הדובר מפרח הרפואה להיות אנושי, לדבר אל החולה בגובה העיניים, לטפל בבני אדם תוך תפילה רופא לאלוהים, שיידע לנחם ולתת לב ויד.

הדובר מזדהה לחלוטין עם הגוף החולה, השאלה הגדולה מכולן המופנית לאלוהים היא: "למה ילדיי?" מבטו אינו פוסח גם על המחוסם, שם ממתינים אם ובנה בן החמש, "היא מחכה בשקט לעבור, להגיע לבית חולים ישראלי, ...הילד חולה סרטן, הפעם יותר מתמיד הוא חייב להיות בזמן" (עמ' 46).

ואם החולה היא "עוברת זוהר" ממולדובה המטפלת בזקנה, הוא תודה, מי יטפל בניתיים בזקנה? וגם מוטרד מהשיקול הכלכלי של הנוגעים בדבר: "האם כדאי להשקיע בורה פיליפינית ממולדובה.../ האם היא שווה מניה אופציה?" ובנוגע לאותם שיקולי תקציב קרים, גם מקומה של הזקנה במסדרון לא נפקד (עמ' 49): "על מיטה שנעה בצעד כפכפי אחוז/ ורובת זקנה.../מקומות פנים ללא איפור וליפסטיק/ שלא ימרח על סבל שפתייה [...]. היא התשתית של תקציב הבריאות/ של רפרנט האוצר/ ששוכב בחוד הגדול לכו..."

ובבראו לתאר את חוד המין ("תיאטרון החיים", כפי שהוא מכנה אותו) הוא עורך השוואה בין זה הציבורי לזה הפרטי, שבו "מפל חוד מחוב נחלים הנימוסים [...]. האח לבוש כמלצר/ הסניטר שר...". (עמ' 43).

הראייה האנושית דקת ההבחנה מתבטאת גם בתיאורים המטאפוריים, כמו למשל התיאור הנוגע היפה "אמא ואבא מתכוצים/ עד לכדי פסיק/ בכיסאות המילים" (עמוד 53), או "הגולם שותק" לגבי המחשב. גם שלוש התמונות של הרופא הממחשב בסוף הספר, תרומות לממד האנושי כל כך של הכותב, שעיסוקו חיתוך גופים אנושיים וגם כתיבת שירים.

רון גרא

אסתר אייזן

כתמי אודם

סיוט

אני שומעת איך הזמן זורם
לכאורה הכל תמים
הכל שקט
ונע באלם
אין דבר להאחז בו
כל אחד חושב רק על עצמו
כך הם בני האדם
אחוזי אימה

השולשנים שעל פני הצפה שלי
מצפים בכתמי אדם
מזכירים זמן נשכח
צנרת הפית היתה לגוף עצמאי
ונתנה אותה
באמצע שדה החלי
היה עלי להתחבר לערקיה
כדי שיוזם דמה
ופליטותיה יהיו נתיב אל הלב
ואל כל ההפרשות
הן אנחנו כל כך יפים
בסרטים הישנים
עוד לא אבדנו
את שארית התם

סירות נייר על האוקיינוס

חוה ניסימוב: אין בית לבית, הוצאת ספרי 'עתון 77' 2013, 104 עמ'

הקופסה השחורה של אין בית לבית מסתתרת בעמוד 85. שם בחמש שורות ("מעולם לא היו לי/ שפת אם ושפת אב, אני שבה לעמום/ מלקטת אותיות, מרביקה/ מכל הבא ליד") מציגה חוה ניסימוב את הפואטיקה של מי שמנסה לאיית שוב ושוב את המילה "שואה".

וייאמר מיד: היא מצליחה לרגש. היא מצליחה למצוא בא"ב את המילים שאינן מטילות אימה, וברזון של אותן מילים היא מציירת אימה. הנה, למשל, בעמוד 53 מופיעה הכותרת "בגטו". הקורא שכותרות כאלה גורמות לו להתעטף בשכפ"ץ רגשי מוצא את השורות הבאות: "ארבע שפות/ יידיש/ פולנית/ גרמנית/ ונביחות הכלבים". ולק, בשפה העברית, ברור שנביחת הכלבים מצמררת, שהנביחה הזאת לא מסתירה את שיני הטרף שהיו לאותם כלבים. וברור עוד יותר שהצמצום הזה חזק ביכולת האפיק שלו.

הספר נקרא כיומן. אין פרפרים בגטו, אבל יש "ציפורניים משחירות, מגעגועים". אין אדמה שעליה אפשר להניח רגליים משפחתיות, אבל יש אוקיינוס מלא ברמעות לזכר אמא ואבא ועל מימיו משיטה המשוררת סירות נייר. אין בית אבל יש פרוודור ('אני גרה בפרוודור', עמוד 99). ועל קירות הפרוודור הזה כותבת חוה ניסימוב את השירים האלה ברם נפשה.

דוני סומק